

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quinta. Vtrum charitas possit augeri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

charitate, sed nullus potest scire si finaliter morietur in ea: unde dicuntur quod auctoritas ecclesie allegata intelligitur de finali charitate & non de presentia ut expresse innuitur in fine autoritatis quod omnia in futurum referuntur in certis, sed quia ut visum est istud non potest habere veritatem quicquid sit de intellecta autoritatis, ideo alii dicunt aliter quod nullus potest esse certus certitudine scientie de se vel de alio quod sit in charitate, licet possit esse certus de hoc certitudine fidei: & de alio quidem esse manifestum: baptisimus enim paruulum que scit non posse ponere obicem gratia certus est certitudine fidei quod paruulus baptizatus est in charitate. Et idem dicunt isti quod potest aliquis nosse de seipso quando venit ad etatem in qua potest iudicare quid licitum sit, vel illicitum ut arguebatur.

13 Sed istud non videtur verum quantum ad hoc quod aliquis sit certus de seipso quod habeat charitatem: quamuis possit esse certus de paruulo quem baptizat. Nec ratio ad ducta obstat. Cum vero dicitur quod puer baptizatus quando venit ad annos in quibus potest primo peccare, aut potest cognoscere de primo peccato quo mortaliter peccat quod sit suum primum peccatum aut non. Dicendum quod potest cognoscere de primo peccato quo peccat quod sit peccatum quia aliter non peccare posset ut arguebatur, sed non potest sciri per certitudinem quod sit primum peccatum, & ideo non potest scire per certitudinem si prius non peccauit. Quod autem ita sit patet, quia constat quod est aliquod primum infans in quo potest quis primo peccare, sed id nemini potest esse notum. Et ideo nullus potest esse certus de aliquo peccato suo quod sit primum, quia nescit si ante peccare potuit aut peccauit omissione alicuius quod debuit velle, aut facere, aut commissione alicuius quod non debuit: ideo &c.

Sententia generalis & specialis secundae partis distinctionis decimae septimae.

HIC quaeritur si Charitas. Superius determinauit magister de missione Spiritus sancti inuisibili. Hic mouet incidentem quaestionem circa determinata. Et diuiditur in tres partes. Primo enim obicit contra determinationem per rationem. Secundo patet per autoritatem. Tertio mouet aliam quaestionem de comparatione Spiritus sancti ad dona. Secunda ibi. Supradictum est. Tertia ibi. Hic oritur quaestio cum Spiritu sancto. Prima diuiditur in tres. Primo enim mouet quaestionem suam obiciendo contra determinata. Secundo respondet. Tertio responsum confirmat. Secunda ibi. His itaque respondet. Tertia ibi. Ut autem manifestum fiat. Secunda vero pars principalis in qua obicit contra autoritatem diuiditur in tres, secundum tres autoritates quas mouet & soluit. Secunda ibi. Sed aliud est inquisitum. Tertia ibi. Et animal quoque inducunt. Et haec est diuisio Magistri, & sententia in generali.

2 In speciali vero sic procedit Magister. Et primo dicit quod charitas non est Spiritus sanctus: quia Spiritus sanctus non potest augeri, vel minui cum sit immutabilis, sed charitas potest augeri, vel minui: ergo Spiritus sanctus non est charitas. Item Spiritus sanctus est vbique, charitas autem non, quia non habenti datur Spiritus sanctus: ergo non est charitas. Et respondet Magister quod Spiritus sanctus in se est immutabilis, nec augetur nec minuitur: sed in homine vel potius augetur homini vel minuitur, sicut dicitur exaltari & magnificari in nobis in quantum. In se magis facit, qui tamen in se non magnificatur, nec exaltatur. Quod autem obicitur quod vbique est, verum est, sed non omne habet Spiritum sanctum est vbique, & quo ad primum sic responsum confirmat per Augustinum, & patet in litera. Deinde obicit per Augustinum, qui exponens illud Apostoli, Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris: distinguit inter charitatem qua Deus dilexit nos, & charitatem qua nos diligimus Deum & proximum. Et respondet quod non est distinctio secundum rem, sed secundum rationem solum, quia charitas alia ratione est qua Deus diligit & qua nos diligimus Deum & proximum, licet sit eadem charitas in essentia. Alia ratio qua probat quod Spiritus sanctus non est charitas talis est: Spiritus sanctus non est a seipso, charitas autem est a Spiritu sancto, sicut fides, sicut dicit

cit Augustinus: ergo Spiritus sanctus non est charitas, sicut nec fides. Et respondet quod Spiritus sanctus a se non est charitas aut a Spiritu sancto est in nobis. Et ideo a seipso datur nobis: & quantum ad hoc dicit Augustinus, quod charitas est a Spiritu sancto, fides autem quia non est Deus datus, sed tantum ipsum datum: Spiritus sanctus non est, sed tantum a Spiritu sancto est. Tertia ratio talis est, quia charitas est affectus mentis & motus animi, & hoc ostendit duabus autoritatibus Augustini: sed Spiritus sanctus non est affectus mentis, nec motus animi cum sit immutabilis: ergo Spiritus sanctus non est charitas. Et respondet quod cum charitas est affectus mentis & motus animi, hoc est effectiue, quia per charitatem mouentur & afficiuntur homines ad diligendum Deum: & hoc modo, scilicet effectiue dicitur charitas siue Spiritus sanctus motus animi, sicut dicitur sapientia mobilis, scientia: sed tunc est quaestio cum per Spiritum sanctum afficiatur aliquis ad spirandum, vel credendum, sicut ad diligendum, quare Spiritus sanctus non dicitur fides aut spes sicut charitas. Et respondet quod ad actum fidei & spei operatur Spiritus sanctus mediante fide & spe, sed actum charitatis immediate. Et quia immediate actus charitatis a Spiritu sancto est, ideo illud a quo immediate ingreditur est charitas, non fides, vel spes: unde Spiritus sanctus est charitas. Et ad hoc adducit auctoritas Augustini, qui vult quod charitas est bonum quo nihil est melius, sed quo nihil est melius est Spiritus sanctus: ergo Spiritus sanctus est charitas qui non diuiditur, sed dona eius. Et hoc confirmat auctoritate Augustini. Sed haec opinio Magistri non tenetur, nec ipse obiectiones soluit. Vltimo quaerit utrum per donum quod est Spiritus sanctus dentur omnia dona. Et respondet quod sic, sed tamen non omnes qui habent Spiritum sanctum omnia dona habent: & in hoc terminatur sententia in generali.

QUESTIO QUINTA.

Verum charitas possit augeri.

Tho. 1. 2. q. 52. ar. 1. 2. & 3. & 22. q. 24. ar. 5.

CIRCA augmentum charitatis quaeruntur quinq. Primum est utrum charitas possit augeri: & secundum quod attendatur eius augmentum. Secundum est quae sit causa augmenti, vel intensiois & remissionis in formis, & quibus formis conueniat intensio & remissio. Tertium est an forma intensa, & remissa sit eadem secundum numerum. Quartum est utrum augetur per quemlibet actum. Quintum est utrum charitas possit augeri in infinitum. Ad primum sic proceditur. Et arguitur quod nec charitas nec quaecumque forma possit augeri, quia omne quod augetur vel mouetur quocumque motu, variatur: sed charitas & vniformiter omnis forma inuariabilis est (ut dicitur autor sex principiorum) ergo &c.

2 Item si charitas augetur, hoc esset secundum gradus in essentia, vel in esse, non secundum gradus in essentia, quia hoc variaret speciem, nec secundum gradus in esse, quia esse est adeo simplex sicut essentia & ita actuale: ergo nullo modo augetur.

3 **I**N CONTRARIUM est quod dicit Augustinus ad Bonifacium, & habetur in Glossa. i. Cor. ii. quod charitas meretur augeri, ut aucta mereatur perfici. Et arguitur per rationem sic, premium correspondet merito, sed in premio est gradus secundum illud Ioan. 14. In domo patris mei mansiones multae sunt, ergo etiam in merito: sed meritum potissime dependet a charitate: ergo charitas habet gradus: Sed omne tale potest deduci de imperfecto ad perfectum quod vocamus augmentum: ergo, &c.

4 **R**ESPONSTIO. hic est premissendum quod vbicumque est dare augmentum secundum magis & minus (de tali enim augmento nunc loquimur, licet magis proprie sit alteratio quam augmentum) ibi est reperire gradus maioris & minoris perfectionis. Illud enim cuius natura consistit in indiuisibili simpliciter non dicitur secundum magis & minus. magis & minus autem si proprie accipiuntur attenduntur secundum eandem naturam specificam: secundum quod dicitur. 7. Phys. quod illa quae sunt comparabilia, secundum magis & minus sunt vnus rationis.

H Eristo

Et isto modo intendimus nunc inquirere de charitate, & de quacunque alia forma vna secundum speciem, vtrum habeat gradus secundū quos suscipiat magis & minus, & qualiter. Circa quod procedemus sic, quia primò ponetur dicta aliorū. Secūdo ponetur illud quod est verius.

¶ **Q**UANTVM ad primum attendendum est quod quidā dicunt quod gradus secundum quos attenditur magis & minus in intensiōe siue augmento cuiuscunque formæ, nō sunt gradus secundum essentiam, sed secundum esse, quod probant quantum ad partem affirmatiuam, & quantum ad negatiuam. Quātum ad negatiuam, scilicet quod isti gradus nō attendantur secundum essentiam, probatur primò sic. Omnes formæ specificæ se habent vt numeri, vt habetur. 3. Metaph. sed ratio numeri consistit in indiuisibili quod est completiua vnitas, sic quod facta quacunque variatione, additione, vel subtractione variatur species numeri, ergo similiter facta quacunque variatione circa essentiam formæ specificæ variatur species, eo quod essentia formæ consistit in indiuisibili.

¶ Secūdo sic, si isti gradus attenduntur secundū essentiam, hoc est, quia qualitas intensa continet virtualiter remissam, sicut intellectuum continet sensitium, aut quia præexistenti gradu alius additur. Primum nō potest dici, quia gradus essentialis quorū vnus virtute continet aliū differunt specie (vt patet in exemplo posito de sensitiuo & intellectu) qualitas autem intensa & remissa nō differunt specie, nec potest dici quod vnus gradus alius addatur, quia tunc augmentū fieret per additionem quod non est verum: ergo nullo modo sunt illi gradus in essentia.

¶ Quod autē illi gradus possint attendi secundū esse probatur sic, sicut se habet virtus ad agere, ita essentia ad esse, sed eadem virtus in nullo variata potest agere perfectius vel minus perfecte secundum quod illud in quod agit est magis vel minus dispositum: ergo à simili essentia in nullo variata potest dare perfectius esse vel minus perfectum suo subiecto, secundum quod subiectum est magis vel minus dispositum: Et quia subiectum formæ substantialis est immediate materia prima secundū se, quæ vt sic nō est magis vel minus disposita, ergo nulla forma substantialis suscipit magis vel minus etiā secundum esse suū in materia vel subiecto, sed solum forma accidentalis, & etiā propter aliud, quia forma substantialis dat esse specificum, non autem forma accidentalis. Et ideo in esse quod dat forma substantialis non est variatio, nec esse potest sine variatione speciei. In esse autem quod dat forma accidentalis potest esse variatio, non variata specie: ergo nulla forma suscipit magis & minus quo ad gradus in essentia, sed tantum quo ad gradus in esse, & non omnis, sed tantum forma accidentalis, huius signum est, quia nulla qualitas in abstracto suscipit magis & minus. Sic enim signatur vt essentia, sed in cōcreto & in habitudine ad subiectum in quo est, & cui dat esse.

¶ Hæc autem deficit in multis. Primo in suppositione. Secundo in positione. In suppositione quidem, quia supponit quod esse realiter differt ab essentia. Cuius oppositum multi tenent pro verissimo. In positione verò deficit quod patet sic, quod enim dicitur quod in esse sunt gradus & nō in essentia, aut intelligitur quod in ipso actu essendi vt quædam res est, sunt diuersi gradus, sicut alii ponunt diuersos gradus in essentia formæ, aut intelligitur quod esse in se sit res quædam omnino indiuisibilis, sed participatio eius à subiecto habet quandā graduum latitudinem. Primum non potest dici propter multa: primo quia esse intimius sequitur formam, vel totum compositum ratione formæ, quam quæcunque propria passio vel proprietas sequatur aliam quam speciem (puta risibile hominem) sed in istis, scilicet specie & propria passione non potest esse gradus in vno quin sit in alio, ergo nec in esse & forma possunt esse gradus in vno quin sint in alio.

¶ Secundo, quia id quod sequitur aliquid primo & per se, & conuenit ei & non alteri, nisi per illud, videtur habere ab isto mensuram, fixationem, & determinationem, sed esse consequitur formam primo & per se, nec potest alii cui conuenire nisi per formam: ergo esse habet fixationem, mensuram, & determinationem secundum formam. Et ita nō videtur quod esse possit habere variationem secundum gradus formæ non variata.

¶ Tertio, quia aut loquimur de esse essentia, aut de esse existentia. Si de esse essentia cum illud sit idem cum essentia secundum omnes impossibiles est ponere gradum in esse, quin ponatur in essentia formæ. Si verò loquamur de esse existentia, aut illud est vnus tantum in quolibet supposito, iuxta vnitatem formæ substantialis constitutis supposito, aut plurificatur secundum pluralitatem formarum substantialium, & accidentalium. Si primum datur, sequitur quod nulla forma habeat gradus in esse, nisi forma substantialis, cui soli competit dare esse existentia, quod est totaliter contrarium veritati & dicto eorum. Si autem detur secundum, adhuc sequitur quod forma substantialis possit recipere magis & minus, secundum gradus in esse existentia, sicut forma accidentalis. Quid enim plus obstat hic quod ibi: nō hoc soli competit dare esse existentia, quia nullum esse existentia est esse specificum.

¶ Esse enim specificum est esse essentia quod indicat diffinitio, & tale esse specificum dat forma accidentalis in genere accidentis, sicut forma substantialis in genere substantialis, nec aliud quod dicitur obstat, scilicet quod subiectum in quo forma substantialis habet esse, scilicet materia prima non est secundum magis & minus disposita: subiectum autem formæ accidentalis disponitur secundum magis & minus, quia vt videbitur paulò post in subiecto eodē modo disposito, inuenitur forma participari secundum magis & minus. Sic ergo patet quod impossibile est ponere gradus in esse, vt est res quædam quin ponantur in forma.

¶ Si verò detur alia pars, scilicet quod tam esse quam essentia sit quædam res omnino indiuisibilis, nec habens gradus secundum se, sed tantum participatio eius à subiecto, sicut credo quod intelligat qui hanc positionem poluerunt. Illi enim nō ponunt aliquid esse existentia vel existentia, nisi vnus tantum quod est à forma substantiali propter quod cum negent formam substantialem suscipere magis & minus secundum essentiam, & secundum esse, & nulli alii formæ debetur esse secundum eos, patet quod ipsi non intendunt quod sit aliquid esse existentia vel existentia, quod habeat gradus, sed vocant esse participationem formæ à subiecto sic per inesse, sicut clare patet ex dictis eorum, quod accidentis esse est in esse. Hæc autem participatio formæ secundum in esse quæ vocatur ab eis secundum esse, si sit secundum magis & minus, oportet secundum dictum eorum sic intellectum quod sit totaliter secundum magis & minus in esse, quia cum nō sit secundum magis & minus in essentia formæ, nec in natura ipsius esse, si esse sit quoddam esse absolutum additum formæ, necesse est quod sit totaliter & præcise secundum in esse, quod non potest esse nisi dupliciter. Vno modo, vt illa forma dicatur magis inesse quæ inest intimius. Alio modo, quod illa dicatur magis inesse quæ inest firmius & inseparabilius. Neutrum autem istorum potest esse verum, quia non quærimus de maiori & minori perfectione formæ puta caloris, vel alterius, per quem subiectum dicitur magis vel minus tale, sed propter maiorem intimationem, vel firmiterem radicationem caloris in subiecto, ipsum non dicitur magis calidum, quia calor intimus inest aeri vel aque calefactæ, quibus intimatur vsque ad profundum quam in ferro, cui non intimatur quandoque vsque ad profundum, & tamē ferrū est calidius quæ aer vel aqua calefacta.

¶ Item calor inseparabilius inest cordi animali à quo non potest totaliter separari cū constantia subiecti quam ferro ignito à quo potest separari manente natura ferri. Et tamē nullus diceret quod cor esset calidius ferro ignito, ergo nec maior participatio secundum intimationem, nec secundum firmiterem radicationem, siue inseparabilitatem sufficit ad hoc quod aliquid dicatur magis vel minus tale.

¶ Item in relatione nō potest esse latitudo, nisi sit latitudo in absoluto, patet de similitudine in qua non potest inueniri magis & minus simile inueniatur latitudo in qualitate quæ est fundamentum similitudinis, sed participatio formæ secundum suum inesse est quædam relatio, ergo in ea non potest esse latitudo, nisi propter latitudinem formæ, cuius est inhærere subiecto.

¶ Sed diceret aliquis quod ad magis & minus in relatione sufficit latitudo in altero extremo, sicut idem albus est similis vni albo quam alteri, nō propter latitudinem

siue albedinis, sed propter diuersitatem eorum, quibus dicitur simile. Et eodem modo in participatione formæ potest esse magis & minus abique latitudine formæ propter latitudinem ex parte subiecti recipientis.

16. Latitudo autem non valet. Primo quia subiectum vno & eodem modo dispositum recipit, siue participat formam secundum magis & minus, sicut aer æqualiter dyaphanus intensius illuminatur à sole quam à luna, ergo in participatione luminis non est tunc magis & minus ex parte recipientis, sed ex parte formæ receptæ.

17. Secundo, quia latitudo ex parte subiecti non potest attendi secundum naturam eius substantialem, quia illa non recipit magis & minus, nec secundum elongationem à contrario, quia magis & minus inueniuntur in participatione formæ non habentis contrarium, puta luminis: ergo oportet quod attendatur secundum aliquam formam quæ est in subiecto, mediante qua subiectum est susceptivum alterius formæ, sicut aer est susceptivus luminis mediante dyaphaneitate, tunc quæram de hac forma per quam subiectum disponitur magis & minus, quare participatur ab eo secundum magis & minus. Vtrum propter latitudinem formæ an propter latitudinem ex parte subiecti, si propter latitudinem formæ, ergo talis forma habet latitudinem graduum in sua essentia quod est contra eos, si propter latitudinem ex parte subiecti, quæram ut prius de forma secundum quam subiectum disponitur secundum magis & minus, & erit processus in infinitum vel dabitur aliqua forma quæ participabitur à subiecto secundum magis & minus propter latitudinem existentium graduum in ipsamet formæ essentia.

18. Ad rationem illius opinionis respondendum est. Cum enim primo dicitur quod formæ sunt sicut numeri. Respondetur tripliciter. Vno modo quod illud intelligitur de formis à materia separatis. Cuius signum est, quia pars illa introducit propter opinionem Platoniorum qui posuerunt ideas separatas esse rerum substantias. Vnde & Philof. ibidem dicit quod quemadmodum numerus non habet magis & minus, neque secundum speciem substantialem, sed quæ est cum materia.

19. Aliter dicitur quod illa similitudo inter formas & numeros debet intelligi de formis substantialibus quarum propria est distinctio vel specierum per eas constitutarum. Distinctio autem speciei cõparatur numero: quia nihil ei potest addi vel minui sine variatione speciei.

20. Tertio modo potest dici quod omnes formæ tam essentielles quam accidentales sunt sicut numeri quantum ad hoc quod sunt indiuisibiles, & sine latitudine graduum quantum ad differentias formales quæ constituunt speciem, nõ autem quantum ad gradus possibiles inueniri in diuersis indiuiduis eiusdem speciei.

21. Ad aliam quod nõ oportet quod omne illud quod manet virtute in aliquo differat ab eo secundum speciem, quia minus semper continetur in maiori, maius autem et minus aliquando inueniuntur in eadem specie, & non in diuersis.

22. Ad aliam rationem per quam nititur probare quod forma potest suscipere magis & minus quantum ad esse, quantum non recipiat quantum ad essentiam. Dicendum quod non est simile de agere respectu virtutis actiue, & de esse respectu formæ, quia esse siue sit à forma differens siue nõ, est in eodem supposito cum forma & mediante forma. Et ideo nulla est ratio quare vnum varietur sine altero: sed agere non est in eodem supposito cum virtute à qua est actio, sed in alio, scilicet in passio, & secundum eius variationem & dispositionem maiorem vel minorem potest eadem virtus nõ variata vario modo agere, forte autem competentius argueretur sic, sicut se habet agere ad formam productam in passio, sic se habet esse ad formam productam in subiecto, quia vtroque fit cõparatio eorum quæ sunt idem subiecto, vno mediante altero, sed agere nõ variatur secundum magis & minus, nec variari potest nisi forma recepta in passio varietur, ergo similiter esse non potest variari nisi variata forma quæ est in subiecto.

23. Dicendum est ergo quod intensio & remissio formæ attenduntur secundum gradus essentia quod potest probari sic, sicut se habet maius & minus extensue ad quantitatem, sic se habet magis & minus intensue ad qualitatem,

sed magis & minus extensue attenduntur secundum ipsam essentiam quantitatis quæ ad hoc habet latitudinem in essentia, ergo magis & minus intensue attenduntur secundum ipsammet essentiam qualitatis quæ quo ad hoc habet latitudinem graduum.

24. Secundo patet sic, sicut indiuisibilitas formæ est ratio non suscipiendi magis & minus, sic indiuisibilitas formæ secundum gradus est ratio suscipiendi magis & minus, sed indiuisibilitas formæ attenditur quo ad eius essentiam, ergo & indiuisibilitas.

25. Tertio sic, omnis vera alteratio terminatur ad formam quæ est in tercia specie qualitatis, vt patet. 8. Phisic. Sed vera alteratio est inter magis & minus in eadem specie, vt patet in. 6. eiusdem, ergo alteratio quæ est secundum magis & minus est ad veram formam de tercia specie qualitatis. Hoc autem nõ potest esse nisi gradus intensiois & remissionis attenderentur secundum ipsam essentiam formæ vel qualitatis, ergo in eis est talis varietas graduum quo ad essentiam formæ.

26. Quarto, quia in differentibus specie perfectius & minus perfectum attenduntur secundum ipsammet essentiam formarum, ergo similiter perfectius & minus perfectum in eadem specie attenduntur secundum ipsammet essentiam formæ.

27. Circa quod aduertendum est quod cum omnis perfectio, prout nunc loquimur sit aliqua forma, impossibile est quod magis & minus quæ dicunt gradus perfectionis sint nisi gradus formæ secundum illud secundum quod ipsa est perfectior, & hæc est essentia sua & nihil aliud, vnde sicut aliquis est formaliter albus per essentiam albedinis sibi formaliter inhaerentem, sic est album perfectius vel minus perfecte per albedinem essentialiter perfectiorem vel minus perfectam, & hoc ipsum nomen sonat cum dicitur magis albus vel minus albus quod magis & minus in sunt secundum albedinem.

28. AD PRIMVM argumentum principale dicitur quod forma dicitur inuariabilis, quia non est subiectum variationis, sed tantum secundum eam tanquam secundum terminum attenditur variatio in subiecto, & hoc sufficit ad hoc vt possit augeri, modo quo nunc loquimur de augmento.

29. Ad secundum dicendum quod argumentum illud attenditur secundum gradus in essentia qui nõ variant speciem, nisi essentielles gradus in quos forma secundum se pluries est diuisa, sicut forma generis secundum se pluries est diuisa in formas specificas habentes inter se gradus. Tales autem gradus non sunt illi secundum quos attenditur intensio & remissio formæ specificæ, quia in eos forma specifica non est secundum se diuisa, sed tantum diuisibilis: vel forte etiã illi gradus possunt in eadem forma reperiri: vt quidam putant, quod tamen alij negant. quid autem verius sit infra patebit.

QVÆSTIO SEXTA.

Vtrum essentia formæ sit causa suscipiendi magis & minus.

Thom. 12. q. 52. art. 1.

AD secundum sic proceditur. Et arguitur quod causa suscipiendi magis & minus sit latitudo formæ secundum suam essentiam, quia illud quo posito ponitur magis & minus (etiam omnibus aliis circumscriptionibus) & quo remoto remouetur magis & minus (quibuscumque aliis positis) videtur esse præcisa causa suscipiendi magis & minus, sed posita latitudine formæ secundum suam essentiam statim ponitur magis & minus (quibuscumque aliis circumscriptionibus) quia latitudo nõ est in vno gradu: & ea remota remouetur magis & minus (quibuscumque aliis positis) quia in indiuisibili non est gradus, ergo latitudo formæ est causa quod ipsa suscipiat magis.

2. IN CONTRARIVM arguitur quod diuersitas subiectorum, & separabilitas à subiecto sint causa suscipiendi magis & minus, quia omnis variatio accidentis debet accipi in comparatione ad subiectum (quia accidentis esse est in esse) sed variatio accidentis respectu subiecti non est nisi altero dictorum modorum, videlicet quia respicit diuersa subiecta, vel quia potest inesse, & non inesse, ergo, &c.